

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра іноземної філології та перекладу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Мовленнєва поведінка членів королівської родини Великої Британії та стратегії її відтворення в сучасному українському перекладі (на матеріалі серіалу «Корона»)»

Здобувача вищої освіти

II курсу, групи Ф-21в(м),
спеціальності 035 «Філологія»

освітньої програми

«Германські мови та літератури

(переклад включно),

перша – англійська»

Олександри ОЛІЙНИК

Науковий керівник

канд. філол. наук,

доцент

Віолета

НЕЧИПОРЕНКО

Гарант освітньої програми

д-р філол. наук, професор

Наталя ІВАНИЦЬКА

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ЛІНГВІСТИКА ТА МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА СУЧАСНОЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ	7
1.1 Поняття та зміст мовленнєвої поведінки.....	7
1.2 Лінгвістична ситуація у Великій Британії.....	17
1.3 Регіональні діалекти сучасної Великої Британії.....	20
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2 МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА ЧЛЕНІВ КОРОЛІВСЬКОЇ РОДИНИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «КОРОНА»)	32
2.1 Загальна характеристика серіалу «Корона».....	32
2.2 Особливості мовлення членів королівської родини Великої Британії в оригіналі та в сучасному українському перекладі серіалу «Корона».....	34
2.3 Стратегії відтворення мовлення королівської родини Великої Британії в сучасному українському перекладі в серіалі «Корона».....	40
Висновки до розділу 2	48
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність дослідження. Культурні виміри мовлення та їх відображення в перекладі завжди стояли перед викликами, зумовленими як різницею в мовних системах, так і культурними нюансами спілкування. Однак у світі зростає інтерес до культурної спадщини і мови Великої Британії, особливо до діяльності королівської родини, яка виступає однією з ключових складових національного образу. Зростання глобального впливу масових медіа та масової комунікації, зокрема телевізійних серіалів, додало новий рівень актуальності до аспектів мовленнєвої поведінки королівської родини та їх відтворення в міжкультурному перекладі.

Вивчення мовленнєвої поведінки королівської родини Великої Британії набуває специфічної важливості в наш час. Спостерігаючи за вчинками та комунікацією членів цієї родини, суспільство більше не обмежується лише стеженням за величезною подією у формі королівського весілля або народження наслідування престолу. Сучасні засоби масової інформації, зокрема кіно і телебачення, відкривають унікальну можливість для глибокого пізнання культурної, історичної та мовної спадщини Великої Британії через вивчення мовлення її королівської родини.

Дане дослідження пропонує висвітлити дві основні аспекти: мовленнєву поведінку членів королівської родини в контексті сучасної Великої Британії та відтворення цієї поведінки в сучасному українському перекладі на прикладі відомого телесеріалу «Корона». Дослідження такого характеру має важливий та багатогранний вплив на різні аспекти науки та практики, спрямовуючи нашу увагу на міжкультурні комунікаційні аспекти, лінгвістичні особливості та трансляційні стратегії.

Актуальність цього дослідження полягає у тому, що мовленнєва поведінка королівської родини не тільки є важливим аспектом культурного

спадку Великої Британії, але також стає предметом інтересу для міжнародної аудиторії, особливо завдяки популярному серіалу «Корона». Цей серіал відтворює життя та події, пов'язані з королівською родиною, привертаючи увагу глядачів з усього світу. З огляду на це, дослідження мовленнєвої поведінки королівської родини в контексті перекладу має важливу наукову та практичну цінність.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз мовленнєвої поведінки членів королівської родини Великої Британії, розкриття стратегій її відтворення в сучасному українському перекладі на прикладі серіалу «Корона».

Завдання кваліфікаційної роботи:

- проаналізувати поняття та зміст мовленнєвої поведінки, звернувши увагу на її важливість у вивченні культурного контексту;
- дослідити лінгвістичну ситуацію у Великій Британії та виявити особливості мовленнєвого поводження її членів;
- проаналізувати регіональні діалекти та їх вплив на мовленнєву поведінку в британському суспільстві;
- охарактеризувати серіал «Корона» як важливе джерело дослідження мовленнєвої поведінки королівської родини;
- порівняти мовленнєву поведінку членів королівської родини в оригіналі та в українському перекладі серіалу «Корона»;
- виявити та проаналізувати стратегії відтворення мовленнєвої поведінки королівської родини у сучасному українському перекладі.

Об'єктом дослідження є мовленнєва поведінка членів королівської родини Великої Британії.

Предметом дослідження є стратегії відтворення цієї поведінки в сучасному українському перекладі на матеріалі серіалу «Корона».

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є комплексний підхід, що включає аналіз лінгвістичних аспектів мовленнєвої поведінки, а також методи компаративного аналізу та описового аналізу текстів.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у вивченні мовленнєвої поведінки королівської родини Великої Британії в контексті сучасного українського перекладу, що дозволяє розкрити важливі аспекти міжкультурної комунікації та зробити внесок у розвиток лінгвістичної та трансляційної науки.

Практична значущість полягає в можливості використання результатів дослідження для покращення якості перекладів, особливо у контексті перекладу культурно важливих та історичних текстів, а також для поглиблення розуміння міжкультурних аспектів комунікації.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні наукові результати кваліфікаційної роботи апробовано на X студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Світоглядні трансформації особистості студента ЗВО: історико-філософські, соціально-правові, мовознавчі та здоров'я формуючі аспекти» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 24.02.2023), XII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 20.04.2023), XII Міжнародній науково-практичній конференції “INNOVATIONS AND PROSPECTS IN MODERN SCIENCE” (м. Стокгольм, Швеція, 20-22.11.2023) і відображено в наступних публікаціях:

1. Олійник О. Особливості мовленнєвого етикету членів королівської родини Великої Британії (на матеріалі українського перекладу серіалу «Корона»). *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ

ДТЕУ, 2023. Вип. 178. С. 113 – 120. URL: http://www.vtei.edu.ua/doc/2023/vatra2004/zb23_178.pdf

2. Олійник О. Мовленнєва поведінка членів королівської родини Великої Британії та стратегії її відтворення в сучасному українському перекладі (на матеріалі українського перекладу серіалу «Корона»). *Світоглядні трансформації особистості студента ЗВО: історико-філософські, соціально-правові, мовознавчі та здоров'яформуючі аспекти*. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. С. 81-84. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2402/zb.pdf>
3. Олійник О. Стратегії відтворення мовлення королівської родини Великої Британії в сучасному українському перекладі в серіалі «Корона». *Innovations and prospects in modern science. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference*. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2023. Pp. 666-672. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-innovations-and-prospects-in-modern-science-20-22-11-2023-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, що містять 6 підрозділів, висновків та списку використаних джерел (60 позицій).

РОЗДІЛ 1

ЛІНГВІСТИКА ТА МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА СУЧАСНОЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

1.1 Поняття та зміст мовленнєвої поведінки

Інтегрований підхід до наукових досліджень, який охоплює кілька наукових галузей або дисциплін, відкриває нові можливості та сприяє більш ефективному розв'язанню складних проблем. Важливість інтеграції наукових підходів створює можливість ширшого огляду проблем та синергії знань. Інтеграція дозволяє охопити більш широкий спектр аспектів проблеми через використання знань з різних галузей. Об'єднання різних наукових підходів може призвести до створення нових ідей, узагальнень і рішень, які не були можливими в одній галузі.

Мова людини є об'єктом дослідження для багатьох наук. Незважаючи на те, що всі мовознавчі науки вивчають мову як об'єкт дослідження, їхні дослідження завжди мають свою специфіку і унікальність, що визначаються конкретною галуззю знань. Кожна наукова галузь, яка займається мовленням, має свій унікальний об'єкт дослідження, який змінюється відповідно до специфіки і унікальності кожної галузі знань. Мовлення в кожній науці, пов'язаній з ним, завжди представлене багатством і різноманіттям змісту і форми в різних аспектах цього загадкового явища.

Чому науковці приділяють таку значиму увагу мовленню людини? Можливо, тому що мовлення є комплексним, різноманітним, багатоплановим, багатовимірним, багатоаспектним явищем. Перш за все, мовлення є явищем психіки людини. Водночас воно має психофізіологічний, нейрофізіологічний, нейrolінгвістичний, психолінгвістичний, генетичний, мовний, біологічний, соціокультурний,

етнічний, фізичний, лінгвістичний характер. Мовні прояви завжди є винятковими і надзвичайними фактами.

Сучасна наука як трактує мовлення? Протягом довгого часу у психології мовлення існувала тенденція досліджувати мовлення лише у зв'язку з мисленням. Хоча були окремі наукові праці, де психологи розглядали мовлення як явище, що виходить за рамки взаємозв'язку з мисленням: воно «...корелює зі свідомістю в цілому» [49, с. 381]. Такий підхід викликав подальші дослідження в галузі психології мовлення, зокрема в аспекті його зв'язку зі свідомістю. Останнім часом зросла увага до медіативної ролі мови, обговорюються аспекти «мовної свідомості».

Проте вже на сучасному етапі розвитку психології стає зрозумілим: неприпустимо обмежувати мовлення тільки свідомістю, оскільки воно включає в себе великий об'єм несвідомих явищ. Ці явища включають не лише психічний, але і мовний аспект мовлення, в якому це психічне відображається [50, с. 30]. Також сучасний рівень розвитку науки не дозволяє розглядати мовлення виключно як мовленнєву поведінку, оскільки воно може бути рефлексивним, усвідомленим, спрямованим. Отже, мовленню властиві різні прояви, які вимагають міждисциплінарних досліджень, інтеграції концепцій та різних інтерпретацій цього явища, а не обмежених спеціалізованих досліджень.

Інтегративна теорія мовлення може бути успішною та унікальною спробою об'єднати різні теоретичні концепції мовлення в одну систему. Ця теорія пропонує широкий мультидисциплінарний підхід до вивчення мовлення, об'єднуючи дані передових галузей суміжних наук для теоретичного аналізу та вирішення практичних завдань в психолінгвістиці та лінгвопсихології.

Які підходи до розуміння мовлення домінують у сучасній науці? Варто відзначити, що в сучасній психології та психолінгвістиці, коли досліджуються аспекти мовленнєвої діяльності, все ще не існує єдиної і цілісної системи поглядів на механізми створення мови та її сприйняття.

Відсутність цієї єдності заповнюють нові дослідження в галузі психофізіології, нейрофізіології, нейропсихології та нейролінгвістики. Оскільки мовлення в першу чергу є результатом нейропсихофізіологічних процесів, психофізіологи та нейрофізіологи розглядають мовлення як наслідок спільної діяльності численних областей мозку. Сенсорна (сприйняття та розуміння мовлення) та моторна (процеси говоріння та письма) ділянки головного мозку відіграють ролі у мовленнєвому процесі.

Центр сенсорного мовлення (відомий як зона Верніке) встановлює нервові зв'язки, які допомагають перетворити звукові подразники на слова, зважаючи на сенсорні відчуття. Центр моторного мовлення (відомий як зона Брока) контролює рухи артикуляційних органів, які відповідають за створення мовлення, залучаючи дихальні м'язи та м'язи черевної стінки, мовлення також має прямий зв'язок із м'язовою моторикою, зокрема з рухами рук.

Мовлення також досліджується з лінгвістичної точки зору як мовний код та функціонуюча мовна система. Воно вважається семіотичним (знаковим) явищем за визначенням вчених, таких як Є. Бенвеніст, Ж. Вандрієс, О. Єсперсен, А. Загнітко, М. Кочерган, О. Потєбня, Ф. де Соссюр та ін. Це феномен, який вражає своєю унікальністю, перетворюючи обмежену кількість мовних звуків (фонем) на величезну кількість слів, а зі слів можна будувати безліч речень, а з речень – тексти (мовлення).

Мовлення також є психічним явищем, вищою психічною функцією, що включає в себе складний системний психічний процес. Воно формується протягом життя, має біологічну базу, але є суспільним за походженням. Мовлення має глибокий зв'язок з пізнавальними процесами і разом з ними сприяє розумінню світу. Ці процеси впливають на розвиток та формування мовлення, стаючи його невід'ємною складовою (А. Беляєва, О. Брушлінський, Р. Солсо).

Проте мовлення як процес має не лише когнітивний, а й емоційно-вольовий аспект. Наголошуємо на важливості емоційних процесів у мовленні, які взаємодіють із інтелектуальними процесами. Емоції та інтелект не є протиставними, а є взаємопов'язаними, утворюючи єдиний комплекс. Також він вказував на неприйнятність дихотомії між інтелектуальними та емоційно-вольовими процесами. Один і той же процес може одночасно виявляти інтелектуальну та емоційно-вольову природу. У психології зазначається, що емоції глибоко пронизують всі аспекти мовленнєвих механізмів і функцій, сприяючи їхньому активуванню, як пусковий механізм [50, с. 29]. Ці ідеї є важливими при розробці навчальних систем для розвитку мовлення у дітей.

Мовлення, як засіб і форма спілкування, нерозривно пов'язане з психічними станами та властивостями особистості. Емоційні стани, увага, мислення, воля та інші психічні явища відображаються в мовленні, впливають на його хід та розвиток. Мовлення відтворює ці психічні аспекти, роблячи їх відносно сталими виразами в психічній структурі і одночасно формуючи їх у процесі мовлення.

В усному мовленні виявляються ці аспекти особистості особливо чітко через інтонацію (темپ, тембр голосу), лексичний вибір та екстралінгвістичні засоби, такі як міміка та жести. Мовлення можна порівняти з дзеркалом, яке відображає настанови, тенденції, потреби, інтереси, схильності та ідеали особистості. Якщо у людини відсутня потреба чи зацікавленість у чомусь, вона може відчувати напругу та незадоволення, і ця напруга є пусковим механізмом для активності. Таким чином, розвивається тенденція, яка конкретизується в прагненні до досягнення мети. Тенденції стають визначальними мотивами діяльності, реалізація яких пов'язана з емоційно-вольовими станами, які посилюють динаміку та напрямки тенденцій [49, с. 519].

Мовлення може розглядатися і як мовленнєва поведінка, яка включає зовнішні вияви психічної діяльності особистості. Ця поведінка

визначається соціокультурними факторами, такими як культура, етика, національні особливості, і впливає на внутрішні психічні процеси. Також мовленнєва поведінка виявляється через фонетичні аспекти, такі як вібрація голосу, тембр голосу, темп мовлення, швидкість реакцій. «Мовна поведінка» в соціолінгвістичному ракурсі, як зауважує О. Михальчук, «незважаючи на корелятивний зв'язок з культурологічними та психологічними явищами – поняття відмінне. Аналіз мовних ситуацій передбачає розуміння поняття мови як такого, що включає в себе мовлення як практичну складову» [20, с. 30].

Крім того, мовлення може бути розглянуте як мовленнєва здібність або компетенція. Мовленнєва компетенція включає в себе мовленнєву здатність, але також пояснює механізми оволодіння мовою, роблячи акцент на володінні мовленням. Ця компетенція відображає спроможність людини відтворювати та узагальнювати зовнішні мовленнєві явища, перетворюючи їх у внутрішні мовленнєві коди, які включають як мовні аспекти, так і психофізіологічні, когнітивні, психодинамічні та емоційні аспекти, що активують мовленнєву діяльність [49, с. 174].

Г. Яворська мовну поведінку розглядає як прояв мовної свідомості та рефлексій: «Рефлексії над мовою (мовні рефлексії) можуть бути реалізовані у двох основних планах: перший (поверхневий) її рівень складається з поглядів на мову, характерних для даної мовної спільноти або окремих суспільних верств; другий (глибинний) рівень реалізується у мовній поведінці, а саме – в активному виборі мовних варіантів, які вважають правильними чи більш прийнятними, за рахунок інших варіантів, що сприймаються, відповідно, як непридатні» [36, с. 143].

Поза тим, що мовленнєва компетенція включає в себе мовленнєву здатність, важливою є також прагматична компетенція. Ця компетенція передбачає знання як імпліцитних, так і експліцитних механізмів використання мови в конкретних комунікативних ситуаціях.

У вузькому розумінні, мовленнєва організація представляє собою динамічну функціональну синергетичну систему, яка включає процеси переробки та упорядкування мовленнєвого досвіду, а також їх продукт - індивідуальну мовну систему. Ця організація активно самоорганізовується, взаємодіючи між процесом та продуктом, і включає у себе також нові елементи мовленнєвого досвіду, які не вписуються в існуючу систему, спричиняючи перебудову [3, 32, 55].

Мовленнєва поведінка поділяється на кілька аспектів:

- а) слова, що використовуються – вербальна словесна поведінка;
- б) звукова складова мовлення (акустичні характеристики) – акустична поведінка;
- в) важливі рухи обличчя та тіла (міміка, пози, жести, погляд) – жестово-мімічна поведінка;
- г) просторові взаємодії між спілкувальниками – просторова поведінка, яка часто може бути зафіксована лише за допомогою камери.

Термін «дискурс» використовується для опису словесного висловлення, яке розгортається під час мовної події. До цього поняття входить не тільки монологічне мовлення, але й діалогічний обмін репліками та взаємодія між співрозмовниками [19, с. 19].

Під час аналізу мовної події, яку можна розглядати як дискурс, дослідники відзначають окремі одиниці дискурсу, такі як дії, сцени і картини. Мовні події можуть бути аналогічними «явам» в класичних п'єсах, де визначена група учасників – «діючі особи», контекст, в якому відбувається «явище», і діалог (дискурс), що розгортається серед них [13, с. 5].

Загальний комплекс елементів мовної події, що включає учасників, їхні взаємини та контекст, в якому відбувається спілкування, називається мовленнєвою ситуацією. При цьому мовна подія, яка включає в себе дискурс, поєднується з мовленнєвою ситуацією [13, с. 5].

Мова є основним засобом спілкування між людьми. Кожен мовленнєвий акт, усний чи письмовий, є мовленнєвою подією [56, с. 17]. Мовленнєва подія – це передача думок, що відбулася за допомогою слів: монологу, діалогу, суперечки, фрази чи слова. Сам процес мовлення має певну мету залежно від ситуації спілкування. Ступінь досягнення цієї мети визначає ефективність виступу. Ефективність мовлення залежить від правильності й доцільності добору мовних засобів у кожній конкретній ситуації, а також від мовленнєвої поведінки мовця [48, с. 22].

Мовленнєва поведінка – це манера спілкування людини: її словниковий запас, частота вживання тих чи інших слів, фраз, жестів, міміка, артикуляція. Залежно від поставленої мети виділяють різні мовленнєві стратегії: мовець прагне когось підпорядкувати, дискредитувати, заперечити відомі факти, спонукати до згоди чи незгоди, закликати до дії, примирити, об'єднати, закликати до співпраці чи дружби. Відповідно до цього відбувається вибір тактики мовленнєвої поведінки [13, с. 116].

А. Загнітко виокремлює також поняття мовленнєвої стратегії: «Стратегія мовленнєва – певні лінії побудови мовленнєвих актів для досягнення поставленої мети та реалізації відповідних завдань. Стратегію мовленнєву визначає макроінтенція одного або усіх учасників діалогу, зумовлена соціальними і психологічними ситуаціями...» [8, с. 397].

Британська королівська сім'я – це група близьких родичів монарха Великої Британії. У 1917 році Георг V через війну з Німецькою імперією відмовився від усіх німецьких титулів для себе та своїх спадкоємців і перейменував династію Саксен-Кобург-Гота на Дім Віндзорів [19].

Сходження королеви на престол у віці лише 25 років є однією з найбільших подій в історії Великобританії. Тож не дивно, що Netflix вирішив оживити прихід Єлизавети II до влади – і всю драму, яка послідувала за цим. Історико-біографічна драма, присвячена королеві Єлизаветі II, а також стрімким змінам у Британії та світі, які відбулися

після Другої світової війни. Події починаються в 1947 році, коли двадцятирічна принцеса Єлизавета виходить заміж за принца Данії та Греції Філіпа. Але насолоджуватися коханням і рутиною у молодих людей було мало часу, тому що хворий король Георг VI помирає і передає корону своїй доньці. Дівчина з мовчазної принцеси, тихої і непомітної, перетворюється на одну з найбільш шанованих і улюблених королев в історії людства [31].

Оскільки переклад серіалів і фільмів потребує динамічної еквівалентності, більшість перекладацьких трансформацій відбувається на морфологічному, словотвірному та синтаксичному рівнях, тобто в граматичному аспекті.

Мовленнєві особливості під час перекладу серіалу «Корона» проявляються в морфемах – в так званих індивідуальних неологізмах, або okazіоналізмах (*nonse-words*) – це одноразові слова, які зустрічаються в мовленні комунікантів. Такі слова утворюються шляхом поєднання відомих морфем, відповідно до моделей словотворення. Вони завжди є атракторами, оскільки привертають увагу адресата та посилюють комунікативний вплив на нього. Тому такі слова не лише позначають певне складне поняття, а й виражають ставлення до нього мовця [14, с. 47], зокрема негативний: «*The slippery old so-and-so's. It's rather worse than slippery, wouldn't you say?*». – «Слизький стариган. Це навіть гірше, ніж слизький, чи не так?» [42].

Мовленнєва поведінка, що характеризується значною кількістю словотвірних морфем, в тому числі вживанням суфіксу *-ish*, сприяє виникненню негативної оцінки, яка посилюється, якщо цей суфікс приєднується до основи іменника: *childish*, *oldish* тощо, а також до основи власних імен: *Leonardoish*, *Dickensish*, *Twainish*. Розглянемо це твердження на прикладі із кінотексту:

— «*The responsibility of becoming king killed your father and I will never forgive his selfishness and weakness in passing on the*

burden». – «Відповідальність за країну вбила твого батька, і я ніколи не пробачу його егоїзму та слабкості перед обличчям цього тягаря» [31].

Наведений приклад переконливо ілюструє використання суфікса -ish для позначення лексеми «егоїзм». У серіалі «Корона» королева-мати, розмовляючи зі своєю дочкою Єлизаветою, згадує це слово, щоб підкреслити своє невдоволення і роздратування. Верхам британського населення, як правило, було заборонено виражати емоції. Залишалося бути стриманим і проявляти емоційність лише в критичних ситуаціях, які ми можемо спостерігати тут.

Часто підсилювальні слова використовуються в найрізноманітніших ситуаціях, від ввічливості до вираження нудьги через події, які переживають герої, або страху, такі слова, як *very, deeply, exactly* та ін.:

- *«My husband and I are deeply touched by our welcome here»*. – «Ми з чоловіком глибоко зворушені вашою гостинністю» (вдячність);
- *«How was it done last time? Then let's do it exactly the same way again»*. – «Як все пройшло минулого разу? Тоді зробимо все так само» [42].

Емоція тривоги передається у наступному прикладі:

- *«Don't be alarmed if you hear no response»*. – «Не хвилюйся, якщо не отримаєш ніякої відповіді» [ibid.].

Втім, найчастіше мовленнєві особливості та емоційні наміри англійця досить складно розпізнати і розшифрувати за словами з розмитим, неточним, применшеним змістом і складними конструкціями, метою яких є відволікти увагу від емоційної складової [12, с. 224].

Так, замість категоричного дієслова «want» Єлизавета воліє говорити чоловікові *«I'd like»*, хоча перше слово також не має негативного відтінку. При перекладі ці різні емоційні відтінки слів дуже важко, навіть неможливо розрізнити.

Мова принца Філіпа також побудована з урахуванням дистанційності та некатегоричності, але скоріше для того, щоб згладити гострі кути і проявити повагу:

- «*Whether it was right in this day and age that the Queen's consort, her husband, should kneel to her rather than stand beside her*». – «Чи буде правильно у наші дні, щоб чоловік Королеви ставав перед нею на коліна, замість стояти поруч»;
- «*I beg you make an exception for me*». – «Благаю зробити виключення для мене» тощо.

Опосередкованість його висловлювання в даному випадку слугує яскравим прикладом суто англійської риси. Непрямі мовленнєві акти вживаються абсолютно кожним персонажем у будь-якій розмові. Рішучі, прямі накази і впевнені констатації характерні лише для Вінстона Черчілля:

- «*You must act, Anthony! This is your time. The country needs a younger, more dynamic man*». – «Ти мушиш діяти, Ентоні! Прийшов твій час. Країна потребує молодого динамічного лідера» [31].

До прикладу, Венеція майстерно використовує завуальовану мову, щоб образити сучасних їй чоловіків. Саркастичним комунікативним актом можна назвати також діалог Єлизавети з Філіпом, у якому вживається емоційно забарвлене слово в його протилежному значенні. Класичні ласкаві звернення представлені лише одним *darling*:

- «*A few hours a week, darling*». – Не секретами, люба». Яскраво розфарбовують мову персонажів досить рідкісні лайливі слова:
- «*I felt like a sissy. Fussing about curtain fabrics and paint charts*». – «А я почувався, як привісник, який метушився з шторами та картинами» [31].

Саме в мові цього персонажа частіше чуються слова зниженого тону, лайливі слова, що відрізняє його від інших представників вищого світу,

близьких до королеви, і робить його так званою білою вороною у світі толерантності, де прийнято приховувати власні емоції. Для глядача такий вибір мовленнєвої репрезентації окремого героя робить його близьким до сучасного світу, оскільки уявити людину з таким мовленням легше в наших реаліях.

Отже, мовлення є складним процесом, що включає в себе багато аспектів і факторів, психічним явищем, пов'язаним з функціонуванням людського мозку і психіки. Воно розглядається з психологічної та нейрологічної точок зору, що дозволяє краще розуміти, як інформація обробляється і виражається через мовлення. З іншого боку, мовлення також є предметом лінгвістичних досліджень. Мовознавці розглядають його як систему мовних одиниць, синтаксичних правил і семантичних структур, що регулюють спосіб, яким мова функціонує і використовує для комунікації. Інтегративна теорія мовлення об'єднує різні підходи і концепції, що дозволяє використовувати дані з психології, нейронауки, лінгвістики та інших наук для створення більш повної форми про мовлення.

1.2 Лінгвістична ситуація у Великій Британії

Багато людей, які зацікавлені в проблемах мовлення, можуть знайти цю тему цікавою: всі знають, що єдиною державною мовою Великобританії є англійська. Це правда, але все не так просто. Великобританія не є однорідною державою. До її складу входять: Англія, Шотландія, Вельс і Північна Ірландія. Історія цих князівств та королівств розвивалася по-різному. В англо-саксів, завойовників, внесли свою мову з півночі континентальної Європи у 5-6 століттях і успішно впровадили її серед місцевого кельтського населення сучасної Англії, нижньої частини Шотландії, північної Ірландії та східного Уельсу. З численних діалектів

завойовників (Англів, Саксів, Ютів та Фризів) сформувалася сучасна літературна англійська мова (на основі лондонської говірки), а також діалектні варіанти, такі як шотландська, валлійська та ірландська англійська, оскільки англо-сакська мова сильно вплинула на ці регіони під впливом місцевих кельтських мов, що призвело до подальших розбіжностей.

Деякі видатні письменники писали свої твори на діалектах або навіть умисно використовували мову своїх персонажів для передачі місцевого колориту, як це виявлено у баладі Роберта Бернса «Auld Lang Syne» та багатьох історичних романів Вальтера Скотта та Роберта Льюїса Стівенсона.

Крім того, деякі групи кельтського населення вдалося захистити та відновити свою мову і культуру. Проте певна частина кельтів досі підтримує та відновлює ірландську, валлійську та шотландську (гельську) мови. Нажаль, носіїв цих мов не так багато.

Державна політика Великобританії протягом багатьох століть спрямована на пригнічення місцевих традицій, але водночас розуміє важливість збереження власної мови для національної ідентичності. В останні роки завдяки незалежності трьох частин країни розпочали діяти численні програми з вивчення та поширення кельтських мов, традицій і культур. Розвиваються національні радіостанції, телебачення, преса, книгарні, університети та школи.

Проте не можна закривати розмову про мови Великобританії, оскільки актуальним є питання відродження двох майже занепалих кельтських мов – манкської на острові Мен та корнської на півострові Корнуолл.

Ці мови поступово відновлюються завдяки наполегливій праці лінгвістів та зацікавлених осіб, які використовують словники та літературні джерела для їх відновлення. У наш час на півострові Корнуолл та острові Мен діють дитячі садки, школи, навчання проводиться

корнською та манкською мовами. Ці мови оживають і займають нові позиції в суспільстві. Іноді можуть виникнути комічні ситуації, коли, наприклад, водій з Англії (яка територіально належить Корнуоллу) не розуміє дорожніх знаків, написаних лише корнською мовою.

Крім мови германського походження (англійської та її діалектних варіантів) та відроджених кельтських мов, можна виділити також мови романського та скандинавського походження. Ця різноманітність має пояснення в складній історії британських островів.

Після захоплення Британії у 1066 році норманським герцогом Вільгельмом Завойовником, нормансько-французька мова протягом близько 300 років панувала серед вищого суспільства в таких галузях, як політика, культура, мистецтво, юриспруденція і т.д., водночас англійська боролася за виживання. Нормансько-французька залишила спадщину у вигляді до 50% вишуканої лексики, але під час Столітньої війни мова Франції та Англії, англійська перемогла остаточно.

Норманський діалект зник на всій території Британії, крім Нормандських островів у протоці Ла-Манш (за англійською традицією – Channel Islands in the English Channel). Наразі ці мови мають статус офіційної регіональної, а крім літературного варіанта, налічує три діалекти: джерсійський, гернсійський і саркський за назвами найбільших островів. Мова вікінгів, яку вони привезли з собою на Шетлендські, Оркнейські та Гебрідські острови під час нападів на Британію з 8 по 11 століття, називалася Norsk (північна) і панувала на вищезгаданих островах аж до кінця 18 століття. Проте, оскільки королівство Данське передало їх Шотландії як посаг за принцесою Анною Данською наприкінці 16 століття, шотландські фермери почали масове переселення на дані землі і, звісно, почали впроваджувати свою мову.

Норський діалект був дуже схожий на середньовічну норвезьку та фарерську і суперстратом сильно вплинув на розвиток місцевого варіанта англійської мови. Останні природжені носії живої мови Norsk фіксувалися

ще у 18 столітті. Серед інших мов виокремлюють також піктську. Пікти, згідно давньоримських авторів, відносились до індоєвропейського населення Шотландії, і їхню назву «пикті» латиною можна перекласти як «те, хто малює», завдяки незвичайним, малюнокоподібним написам на скелях та узвишшях північної Британії. Доки так і ніхто не зміг розшифрувати ці письмена, піктська мова стала субстратом для кельтських мов Шотландії та Ірландії.

Отже, мовна різноманітність у складі Великобританії демонструється через історичні та культурні впливи, що сформували різні діалекти та мовні варіанти. Це яскраво підкреслює багатство та унікальність мовної культури кожного регіону. Інтеграція англо-сакської мови серед місцевого кельтського населення спричинила формування літературної англійської мови та одночасно спровокувала ключову форму у формуванні діалектних рольових варіантів, таких як шотландська, валлійська та ірландська англійська. Це призвело до різних лінгвістичних різноманітностей, що досліджуються як частина культурної спадщини та мовної ідентичності кожного регіону.

1.3. Регіональні діалекти сучасної Великої Британії

Вплив на становище мови та культури у Сполученому Королівстві великою мірою зумовлений різноманітністю мов, якими спілкується населення. Поміж основної офіційної англійської мови, існують і інші поширені мовні варіанти:

- шотландська мова, якою користуються 30% населення Шотландії,
- гельська мова, якою говорить 60 тисяч носіїв в Шотландії,
- валлійська мова, якою користується 20% населення Вельсу,

- ірландська мова, якою розмовляє 10% населення Північної Ірландії,
- корнська мова, якою спілкуються 2-3 тисячі носіїв у Корнуолі (за оцінкою на 2012 рік).

У Північній Ірландії найпоширенішою мовою є англійська. В Північному та Західному Вельсі валлійська мова широко вживається як основна мова, проте на південному сході країни англійська є домінуючою мовою. Велика Британія, як член Ради Європи, 2 березня 2000 року підписала Європейську хартію регіональних мов (27 березня 2001 року здійснила ратифікацію). Ця Хартія визнає регіональні мови і включає до них корнську, менську, ірландську, шотландську (у Шотландії та Північній Ірландії, особливо ольстерський). Дослідження показують, що лише 3% населення Великої Британії користується стандартизованою мовою для спілкування.

Крейг М. Карвер у своїй роботі «American Regional Dialects» ідентифікував близько двадцяти регіональних діалектів у США, відрізняються вони переважно лексикою.

Пітер Траджен навів шістнадцять сучасних регіональних діалектів в Англії, які відрізняються в граматиці, лексиці та акценті (за справжньою кількістю їх більше).

Траджен в своїй роботі «International English» поділяє США на 8 областей, які розрізняються акцентами, і це майже збігається з областями Карвера [19, с. 65].

Різноманітність територіальних діалектів у Великобританії виявляється набагато більшою, ніж в інших англословних країнах. У Великобританії можна виділити такі діалекти: шотландський, група північних, центральних (східно-центральних та західно-центральних), середніх, південних та південно-західних.

Основними сучасними діалектами англійської мови є:

- кокні (Cockney), що вживається в історичних діалектах Лондона;
- скауз (Scouse), який характерний для мешканців Ліверпуля;
- джорді (Geordie), який говорять в Нортумберленді, зокрема, в Ньюкаслі;
- East Anglia (Східна Англія);
- Birmingham (Brummy, Brummie) (Бруммі);
- South Wales (південний Уельс); Edinburgh (Едінбург), який також вважається діалектом мови Lowland Scots; Belfast (Белфаст);
- Cornwall (Корнуолл); Cumberland (Камберленд);
- Central Cumberland (Центральний Камберленд);
- Devonshire (Девоншир);
- East Devonshire (Східний Девоншир);
- Dorset (Дорсет);
- Durham (Дарем);
- North Lancashire (Північний Ланкашир);
- Northumberland (Нортумберленд) [25, с. 101].

Однією з основних причин виникнення, розповсюдження та невідновності територіальних різновидів мови є розрив і послаблення зв'язків між різними місцевими угрупованнями Великої Британії, що виникає з географічних, економічних, політичних, релігійних, демографічних та інших факторів. Оскільки історичні умови сприяли незворотній диференціації народностей, що проживають на території Сполученого Королівства, сьогодні спостерігаються мовні, культурні та світоглядні відмінності серед населення.

Більшість вельсців чітко відчуває себе окремою нацією, яка відрізняється від англійців. Та національна та культурна унікальність базується на їхній історії, літературі, уельській мові (якою розмовляє 26%

населення) та національних фестивалів. Така унікальність також відображається в відмінностях між промисловими та сільськими суспільствами, а також підтримується політичними, релігійними та громадськими відмінностями між цими двома народами.

Аналогічно, шотландці об'єднуються в захисті своєї нації та культури, маючи неприхильність до англійців (ця неприхильність обумовлена історичними умовами). Шотландці глибоко поважають свої традиції, відображені у місцевих фестивалів, та мають відмінну законодавчу, релігійну та освітню системи, що відрізняється від англійської. Низка шотландців, а саме понад 30% (саме цей процент використовує діалекти як основний засіб спілкування), висловлює бажання політичного розриву з Англією. діалект), валлійську (в Уельсі) та гельську [51, с. 34].

Народний говір Шотландії суттєво відрізняється від літературної англійської як за лексикою, так і за фонетикою. До цього діалекту включено багато слів з галльської мови. В регіонах гірських масивів та островів на півночі та заході Шотландії діалект є рідним для багатьох тисяч носіїв. Стандартизована форма цього говору, відома як «шотландський діалект» (Scots), використовувалася при дворі і в літературі до часів Реформації. Після приєднання Шотландії до Англії, англійська мова витіснила шотландський мовний діалект з розмовного спілкування соціальних верств суспільства, хоча він продовжує жити у художній літературі [57, с. 198].

Також англійський говір Ірландії став варіантом літературної англійської мови, практично витіснивши місцеву кельтську ірландську мову, але й сам став об'єктом змін в лексиці, фонетиці та вживанні слів. Нині валлійський народ також протистоїть витісненню їхньої культури та мови англійськими еквівалентами, активно демонструючи унікальність свого народу перед політичною владою Лондона.

Ще одною причиною мовно-культурних розходжень у Великобританії стала умовна роздільність населення на мешканців бідних та багатих районів. Ця історична класифікація сприяла не лише розвитку діалектів, а й виникненню соціальних конфліктів. Наприклад, термін «кокні» серед корінних англійців асоціюється зі східною частиною Лондона, яка у порівнянні з західними районами вважається менш благополучною. Цей глузливий та дещо принизливий термін виник у XVII столітті. За визначенням від Oxford Dictionary, «кокні» означає слабого та нещасного мешканця міста з робітничого класу.

Мешканці Бірмінгема спілкуються на діалекті «бруммі», який є неформальною назвою акценту, що вживається в цьому місті. Сам термін «бруммі» виник у історії, коли пращури сучасних жителів Бірмінгема самі так називали своє місто. За рейтингами та опитуваннями, «бруммі» вважається найменш поважним діалектом серед багатьох англійських діалектів. Крім того, носії цього діалекту іноді сприймаються як нецілеслівні через змінну інтонацію вимови та виділення закінчень слів, зокрема слів, що закінчуються на «-ing». Це призвело до швидкого поширення діалекту «бруммі». В багатьох випадках публічні постаті вважаються представниками «бруммі» через особливості їхньої вимови цього діалекту [51, с. 11].

Слово «scouse» є скороченням від «lobscouse» – назви економної м'ясної страви, що була популярною серед моряків Північної Європи (норв. lopskaus, швед. Lapskojs, дат. Labskovs та ін.) У XIX столітті «scouse» стала розповсюдженою їжею для менш забезпечених верств населення Ліверпуля та його околиць [11, с. 54].

Іноді діалектні розбіжності можуть виникати через різне походження або вплив інших мов.

Історичні передумови, що привели до формування сучасної англійської мови, також вплинули на розвиток діалектів. Наприклад, скандинавська експансія у IX столітті суттєво вплинула на англійську

мову, здійснивши настільки великий вплив, що ще десятиліттями після цього люди, що населяли Англію, спілкувалися на скандинавських діалектах. В Шотландії ці впливи зберігалися навіть довше (мешканці віддалених районів говорили давньоскандинавською мовою аж до XVII століття), що відзначилося на формуванні шотландського діалекту [38, с. 31].

Мова, що вживається в Ірландії, зберегла особливості староанглійської мови, яка деякою мірою вбила в себе відтінки німецької, нідерландської та фламандської мов, належать до західнонімецької групи мов. Цей діалект зберігається і сьогодні, навіть як сучасна британська англійська мова вже повністю позбулася цих особливостей.

Довше, ніж інші, у Британії використовувався паризький говір (що також відомий як центральнофранцузький діалект). Сьогодні в англійській мові багато слів позичено з французької мови (наприклад, «fregard» – пошана, «farrant» – гарантія, «guarantee» – гарантія, «catch» – зловити і багато інших). Французький говір вніс значні зміни в лінгвістичну систему англійської мови [57, с. 48].

З розвитком відмінностей у мові зазвичай спочатку виникають взаємозрозумілі діалекти (наприклад, американський і британський), далі носії діалектів можуть важко розуміти один одного (наприклад, валлійський і бретонський), і, нарешті, діалекти стають між собою незрозумілими (наприклад, англійська та староанглійська, або англійська та голландська).

Отже, територіальні діалекти прямо відображають культурні аспекти. Кожен говір сформувався під впливом різних факторів, внутрішніх і зовнішніх, і до них відносяться:

- утруднення та розриви у зв'язках між різними місцевими групами;
- соціальна диференціація населення на представників бідних і багатих районів;

— вплив інших мов та їхнє походження.

Особливу увагу у процесі аналізу впливу лінгвістичної ситуації на культуру приділяється функціонуванню соціальних діалектів, що може надати уявлення про статус мови в синхронічному аспекті. Цей аспект є найбільш динамічним серед інших компонентів національної мови, і зазнає помітних змін, навіть на вузькому відрізку часу.

Серед соціальних діалектів англійської мови особливу позицію займає так званий «сленг». Під цим терміном розуміють різноманітні лексичні та стилістичні явища. Е. Партрідж, відомий дослідник англійського сленгу, та його наступники описують сленг як неупорядковану та нестійку сукупність лексем, що існують у розмовній мові, але нерідко не мають жорсткої кодифікації. Вони відображають соціальну свідомість людей, що належать до певного соціального чи професійного середовища.

Деякі приклади сленгових слів та висловів включають: «grass» – особу, що допомагає правоохоронним органам, «pissed» – перебувати в стані сильного сп'яніння, «shag» – опис особи, що легко веде себе перед іншими, «money to burn» – велика кількість грошей, «monkey business» – непорядні або нечесні дії, «plastic» – кредитна картка, «scam» – обман або шахрайство, «sod's law» – закон невдач та незважаності, «grub/nosh» – перекусити в поспіху [19, с. 301].

Особливу увагу у процесі аналізу впливу лінгвістичної ситуації на культуру приділяють функціонуванню соціальних діалектів, які можуть бути важливим індикатором становища мови в синхронному аспекті. Вони взаємодіють з міськими койне та інтердіалектами, а також мають спільні риси з розмовним варіантом літературної мови. Просторіччя, один із соціальних діалектів, відрізняється грубим виразом певних реалій і зазвичай застосовується в розмовному мовленні.

Декілька видів англійського жаргону можна виділити:

а) «зворотний сленг»: наприклад, заміна «boy» на «yob»;

- б) «центральный сленг»: например, замена «*milk*» на «*ilkem*»;
- в) «римованный сленг»: например, замена «*lodger*» на «*artful dodger*»;
- г) так званый «*medical Greek*»: например, замена «*house-dog*» на «*douse-hog*» [37, с. 93].

Шотландський діалект відомий не тільки через особливий звук / r / та його довжину, але й через наявність власного сленгу. Такі слова, як «*aye*» (так), «*bonny*» (гарний), «*lassie*» (дівчисько), «*wee*» (крихітний), стали характерними для шотландського діалекту.

Діалект міста Джорджі має свої особливості у творенні сленгу. Наприклад, фраза «*The really gadgie and the old woman wey I don't think the younger generation knows the true Geordie language really*» демонструє використання діалектного слова «*gadgie*», що в стандартній англійській мові відповідає «*an old man*».

Незважаючи на погану репутацію серед деякої частини населення Великобританії, брумміський діалект виявляється веселим і жартівливим для туристів. Тут створено різноманітні слова і вирази, такі як «*Brummagem screwdriver*» («Бірінгемська викрутка» – «молоток») та інші.

Англійський діалект Белфаста розповсюджується не тільки у межах міста, але й на найближчих населених пунктах. Молоде покоління вшановує діалект своїх батьків, але частіше користується стандартною англійською мовою. Сільські жителі використовують прості слова і вирази у своєму усному мовленні через монастирську освіту. Вони вважають, що зберігання своєї мови важливе, незалежно від історичного минулого регіону [55, с. 28].

Всі ці варіанти псевдосленгу використовуються для зроблення мови розмовної групи незрозумілою для інших. Жаргон характеризується не тільки спотворенням існуючих слів, але й численними запозиченнями, які нерідко асимілюються в мові [3, с. 87].

У підсумку, дослідження динаміки змін у вживанні діалектних слів північно-східного діалекту Англії підтверджує поступове зменшення

активності використання територіальної діалектної лексики. Урбанізація та нормативна уніфікація можуть призвести до зникнення деяких діалектів, але соціальні діалекти продовжать існувати завдяки постійним змінам у соціальній сфері.

Література вважається найближчою культурною категорією до лінгвістичної ситуації, оскільки вона відображає основні суспільні проблеми будь-якого історичного періоду. Мова розвивається на основі свого використання в літературі, а в той же час, література формується в нерозривному зв'язку з мовними тенденціями конкретної епохи [60, с. 36].

Діалект кокні також знаходить своє відображення у літературі. Один з найвідоміших прикладів цього – п'єса Бернарда Шоу «Пігмаліон» (Pygmalion). Під час написання цієї п'єси Шоу зацікавився фонетикою та вважав, що чиста англійська мова, позбавлена діалектів, може вплинути на мислення людини, зробити її розумнішою, вольовою та гуманною. Важливою подією було включення діалекту кокні через героїню п'єси, Елізу, яка використовує елементи цього діалекту у своєму мовленні.

Щодо йоркширського діалекту, його використання також знаходимо у класичних творах, таких як «Таємничий сад» Френсіса Годсон Бернета та «Грозовий перевал» Емілі Бронте. Особливістю цього діалекту є велика кількість слів-паразитів, що використовуються героями для вираження інтонації та емоцій [38, 29, 56].

Також слід згадати про діалекти східної Англії. Серія книг «Eu Up Mi Duck» Р. Сколлінса та Д. Тітфорда належить до цього діалекту. За походженням цей діалект відноситься до Норвегії. В цих творах виражені не лише мовленнєві особливості діалекту, але й етичні норми та цінності, притаманні населенню східної Англії.

Діалект Дорсета втратив багато слів і висловів з часом, але завдяки праці Вільяма Барнса «Поезія сільського життя Дорсетського діалекту», де він представив діалектний словник, можна ознайомитися з його зникаючими рисами. Наприклад, стандартизоване англійське слово

«frozen» в дорсетському діалекті звучить як «avroze», «before» – «avore», «lazy» – «drawlatcheten».

Діалект Вельсу майже не використовується у письмовому мовленні, за винятком творчості валлійського поета і драматурга Ділана Томаса. Офіційна література та документи використовують стандартну англійську мову.

Діалект графства Сомерсет отримав великий вплив від давньо- та англосаксонської мов. Наприклад, «The Lord's Prayer», у якому є 69 слів, 64 з них походять з англосаксонської мови. Після приходу саксів на територію графства, багато місцевих жителів працювали у сільському господарстві, що вплинуло на мову, призвело до використання скорочень та особливостей саксонської мови [19, с. 301].

Корнська мова також зазнавала перетворень. Латинсько-корнський словник (Vocabularium Cornicum), створений у XII столітті, є першим літературним пам'ятником корнській мові. Відродження корнської мови призвело до перекладу багатьох текстів та літературних творів, включених до освітніх програм для школярів і відновлення навчання рідній мові в сім'ях.

Засоби масової інформації в сучасному світі виступають важливим каналом впливу на суспільні настрої. У Великій Британії медійний ландшафт відзначається домінуванням контенту, що сприяє використанню стандартної англійської мови і підтримує її універбацію. Проте необхідно зазначити наявність виняткових ситуацій, які вказують на наявність діалектних рис у медіакультурі Великої Британії.

Лондон, як центр розповсюдження інформації, є місцем народження численних медійних видань, таких як «Daily Express», «Daily Mail», «Daily Mirror», «The Daily Telegraph», «Evening Standard», «The Illustrated London News», «The Independent», «Pall Mall Gazette», «Police Gazette», «The Sun», та «The Sunday Times».

Крім цього, виходять сотні газет за межами Лондона, таких як «Daily Record», «Sunday Mail», «Herald», та «Scotsman». Ці видання мають більш національний характер, хоча їхні мовні особливості можуть відображати регіональну специфіку. Наприклад, газета «Wales on Sunday» використовує валійський діалект, а «Belfast Telegraph» – північно-ірландський [27, 59].

Серед інших прикладів, жителі Нового Орлеану використовують діалект англійської мови, відомий як «ят». Цей діалект, який базується на міському населенні, має вигук «Where y'at?» який в перекладі означає «Як справи?». Цей діалект використовується в медійних матеріалах Нового Орлеану і після розселення місцевих жителів через ураган Катріна, частково з'явився в передачах новинних каналів.

Тривала історія використання діалекту в медіа також відзначена. Спочатку акцент джорді вважався показником низького соціального статусу, проте ця позиція змінилася з запуском проекту BBC «Voices» у 2005 році. Цей проект підкреслив рівність всіх англійських діалектів, зміцнивши статус акценту джорді в англійському суспільстві.

Необхідність точного відображення етнічних та культурних особливостей героїв часто стає причиною використання діалектів у кінематографі та музиці. Наприклад, фільм «My Fair Lady» і пісні «The Beatles» відзначаються використанням діалектів у творчості для підкреслення характеру та походження персонажів.

Отже, засоби масової інформації в Сполученому Королівстві націлені на використання нормативної англійської мови, проте деякі видання і проекти підтримують використання діалектів, що розширює лінгвістичний репертуар та відображає різноманітність культурної спадщини країни.

Висновки до розділу 1

Мовленнєва поведінка є ключовим аспектом комунікації, оскільки визначає спосіб взаємодії між мовцями у конкретних ситуаціях. Мовленнєва поведінка включає в себе не тільки вербальні, а й невербальні засоби. Вона залежить від контексту, соціальних чинників, культурних особливостей та індивідуальних характеристик співрозмовників. Мовленнєва поведінка досліджується в контексті лінгвістичної антропології, соціолінгвістики та інших наук, що досліджують мову та спілкування.

Досліджено лінгвістичну ситуацію у Великій Британії, яка характеризується багатством мовних варіантів та діалектів. Сучасна Велика Британія є багатомовним суспільством, де використовуються різні мови та діалекти. Англійська мова є офіційною мовою країни, проте національні мови, такі як валлійська, шотландська гельська та ірландська, також мають свій статус. Лінгвістичний пейзаж Великої Британії відображає різноманітність культур та історичних впливів на мову.

Також проаналізовано регіональні діалекти сучасної Великої Британії, які відіграють важливу роль у формуванні лінгвістичного ландшафту країни. Ці діалекти виникли під впливом різних історичних, соціокультурних та географічних факторів. Вони відображають внутрішні різниці між регіонами та різними верствами населення. Деякі регіональні діалекти мають свою унікальну лексику, граматику та фонетику. Ці діалекти відіграють роль не тільки мовних, але і соціальних ідентифікаторів для мешканців конкретних регіонів.

Загалом, розділ надав загальний огляд понять, таких як мовленнєва поведінка, лінгвістична ситуація та регіональні діалекти Великої Британії. Розглянуті аспекти дозволили краще зрозуміти важливість взаємодії мови та культури, а також їхніх взаємодій і впливів на формування лінгвістичного пейзажу сучасної британської суспільної дійсності.

РОЗДІЛ 2

МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА ЧЛЕНІВ КОРОЛІВСЬКОЇ РОДИНИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «КОРОНА»)

2.1 Загальна характеристика серіалу «Корона»

Серіал «Корона», створений Пітером Морганом для платформи «Netflix», є біографічним історичним драматичним проектом, який зосереджується на житті королеви Єлизавети II та її родини. Перший сезон, який складається з десяти епізодів, дебютував 4 листопада 2016 року з кошторисом вартості 156 мільйонів доларів.

У січні 2017 року перший сезон отримав «Золотий глобус» в категорії найкращий драматичний серіал, а Клер Фой та Джон Літгоу були відзначені за акторські досягнення. Далі серіал отримав численні нагороди та номінації, включаючи Премію Гільдії кіноакторів та Премію телевізійних критиків.

Телесеріал продовжився другим, третім, четвертим та п'ятим сезонами, які розглядають різні етапи життя королеви Єлизавети II, від її весілля в 1947 році до сучасності. У різних сезонах роль молодої та зрілої королеви виконували Клер Фой, Олівія Колман та Імелда Стонтон.

Загалом, «Корона» став важливим та впливовим телесеріалом, що розкриває історію та внутрішні розділи королівської родини Великої Британії.

Таблиця 2.1 Опис подій відповідно сезонам

Сезон	Період	Основні Події
Перший	1947-1955	Весілля Єлизавети II та Філіпа, народження дітей, коронація, внутрішні політичні зміни.

Другий	1956-1964	Суецька криза, народження принців, політичні зміни, поїздки, Джон Кеннеді.
Третій	1964-1977	Обрання прем'єр-міністрів, Срібний ювілей, політичні події, поява Камілли.
Четвертий	1979-1990	Правління М. Тетчер, фокус на Діану Спенсер.
П'ятий	1990s	Розлучення Діани та Чарльза.

Творці серіалу присвятили два епізоди тому, як журналіст ВВС Мартін Башір (виконавець ролі – Прассанна Пуванараджа) використовує обман, щоб завоювати довіру Діани та її брата для отримання інтерв'ю. Треба відзначити, що Башір єдиний персонаж у «Короні», зображений як абсолютний негідник, хоча він також добрий репортер.

Ще один епізод переносить нас до Александрії, а потім розповідає про відносини між Мохамедом Аль-Файедом, батьком майбутнього близького друга Діани, Доді, і камердинером герцога Віндзорського, Сідні Джонсоном. Сезон також не обійшов деякі історичні події, такі як пожежа у Віндзорі, розпад СРСР, передача Гонконгу КНР, а також перемога лейбористів та початок прем'єрства Тоні Блера [23, с. 38].

Після перегляду сезону виникає враження, що для Діани годинники б'ють до 31 серпня 1997 року. В наступному сезоні майже безперечно вона стане знову ударною хвилею для королівської сім'ї. Однак в ньому також буде розповідь про смерть Діани, принцеси Маргарет та королеви-матері.

П'ятий сезон «Корони» розпочинається на королівській яхті «Британія» і завершується там же. А ще він показує, що Діана та всі інші, хто став жертвами «системи», врешті-решт почули їхній біль, хоча б на мить. «Корона» не може бути точною копією історії, але вона залишається надзвичайно цікавою і симпатію до неї може вирішити лише глядач.

2.2. Особливості мовлення членів королівської родини Великої Британії в оригіналі та в сучасному українському перекладі серіалу «Корона»

Мовленнєва поведінка членів Королівської родини Великої Британії завжди була предметом загального інтересу та досліджень. У контексті сучасних українських перекладів, проблема полягає в тому, як відтворити та передати особливості їхньої мовної поведінки з усіма відтінками й нюансами.

Перша складова проблеми – це вивчення і аналіз мовного стилю, вживаного членами Королівської родини, який характеризується формальністю, вишуканістю та традиційністю. Використання специфічних лексичних одиниць, високий рівень граматичної точності та акуратність у вимові становлять складність для перекладачів, оскільки такий стиль мовлення може виявитися незвичним для української культурної традиції.

Друга складова проблеми полягає у збереженні і передачі майстерності етикету та протоколу, які супроводжують мовленнєву поведінку членів Королівської родини. Українські перекладачі повинні враховувати традиції та культурні особливості своєї країни, щоб знайти відповідні аналоги і відтворити адекватний рівень формальності та пристойності [42, с. 301].

Третя складова проблеми - це врахування контексту та ситуації, у яких вживається мовлення членами Королівської родини. Перекладачі повинні адаптувати свої виразні засоби та стилістику, щоб передати тонкі відтінки виразності, формалізму або «жовтізни» мовлення, залежно від конкретного контексту.

Отже, постановка проблеми полягає в знаходженні ефективних стратегій відтворення мовленнєвої поведінки членів Королівської родини Великої Британії в сучасному українському перекладі. Це вимагає ретельного аналізу та дослідження мовного стилю, збереження етикету та

протоколу, а також урахування контексту та ситуації, що впливають на мовлення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналізуючи останні дослідження та публікації, що присвячені мовленнєвій поведінці членів королівської родини Великої Британії та її відтворенню в українському перекладі, варто зазначити, що деякі з відомих дослідників у цій галузі включають О. Фоменко, В. Білоноженко, Р. Киченко, Ж. Колоїз, Н. Шарманова, Т. Андрієнко, І. Бик та багатьох інших. Крім того, відомими вченими-перекладачами, які внесли значний внесок у цю галузь, є Р. Зорівчак, І. Кочерган, М. Карабан та інші. Саме їхні наукові досягнення становлять основу даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Комунікація, як процес взаємодії між людьми або групами, спрямована на передачу і обмін інформацією. Це включає передачу інформації від однієї людини до іншої. Головна мета комунікації полягає в обміні інформацією різного характеру та співрозумінні. Крім того, взаємодія також включає взаємовплив і співпереживання. Комунікація може бути спрямована на досягнення соціально важливих цілей, вирішення завдань або задоволення особистісних потреб [23, с. 36].

Комунікація є одним з ключових факторів формування особистості і присутня практично у всіх сферах діяльності. Успішна людина вміє висловлювати свою думку правильно і коректно, вміло вести бесіду та уникати конфліктів. Комунікація є важливим аспектом, який допомагає досягти цих навичок [47, с. 14].

У засоби комунікації входять різні системи знаків, і одним з найдавніших засобів спілкування є мова. Будь-яка мова, незалежно в якій формі вона використовується, є системою знаків. Крім звукових знаків, також використовуються писемні знаки, візуальні образи, міміка, жести, малюнки – усе, що створює цей знак [27, с. 54].

У сучасних умовах світової кризи імідж набуває великого значення, визначаючи комунікативний портрет. Це підкреслює необхідність дослідження цієї проблеми з метою ефективного впливу на суспільство, ЗМІ та опозицію, щоб забезпечити довіру до дій влади та отримати підтримку для інших заходів.

Відтворення мовленнєвої особистості певної людини є результатом синтезу мовознавчих та психологічних знань про неї і має на меті створення узагальненого образу цієї особи як носія мови та представника певної культури. Концепція іміджу тісно пов'язана з цим поняттям [13, с. 31].

У нашому дослідженні ми розглядаємо мовленнєву особистість як невід'ємну складову комунікативного іміджу королівської родини. Зрозуміло, що комунікативний імідж складається з вербальної та невербальної поведінки, яку людина демонструє у процесі спілкування. Невербальна комунікація, така як одяг, зачіска, міміка, позиція тіла та навколишні предмети, відображає емоційний стан та характер взаємодії між особами, що спілкуються. Розпізнавання та розуміння такої поведінки сприяє досягненню високого рівня взаєморозуміння. Ця інформація дозволяє розуміти настрій, переживання, очікування, почуття, наміри та морально-особистісні якості людей, які спілкуються.

Британська королівська сім'я – це група близьких родичів монарха Великої Британії. У 1917 році Георг V відмовився від німецьких титулів для себе та своїх спадкоємців та перейменував династію Саксен-Кобург-Гота на Дім Віндзорів. Сходження королеви на престол у віці 25 років є однією з найважливіших подій в історії Великобританії. Тому «Netflix» вирішив оживити прихід Єлизавети II до влади та всю драму, що поступилася за цим. Серіал «Корона» розповідає історію королеви Єлизавети II і відображає зміни, які відбулися у Великобританії та світі після Другої світової війни. Починаючи з 1947 року, коли принцеса

Єлизавета одружилася з принцем Філіпом, серіал показує, як вона перетворилася з мовчазної принцеси в шановану та улюблену королеву.

— «*Yes, I am queen, but I am also a woman. And a wife*» – «Так, я королева, але я також жінка. І дружина».

При перекладі серіалів і фільмів, особливо між мовами з різними культурними особливостями, важливо знайти динамічну еквівалентність. Це означає, що перекладач має враховувати граматичні особливості мови-джерела і знайти аналогічні вирази, які відтворять тон, стиль та емоції оригіналу. У серіалі «Корона» використовуються специфічні мовленнєві особливості, які відображаються у вживанні індивідуальних неологізмів та підсилювальних слів.

— «*There have always been the dazzling Windsors and the dull ones*»
– «Завжди були світні Віндзори і нудні».

У мовленні персонажів серіалу використовуються індивідуальні неологізми, такі як «слізький стариган» чи «егоїзм», що надають особливий виразності та враження. Також підсилювальні слова, як «глибоко», «точно» та інші, використовуються для передачі емоцій, створення напруження та підкреслення важливості ситуацій.

Однак, при перекладі таких висловлювань важливо знайти аналогічні слова та вирази, які викликають схожі емоції і враження в мові-ціль. Перекладач повинен враховувати граматичні та культурні особливості цільової мови, щоб передати інтенсивність та смислову навантаженість оригіналу.

Таким чином, під час перекладу серіалу «Корона» перекладачі стараються знайти динамічну еквівалентність, переказуючи мовленнєві особливості і емоційні нюанси оригіналу з врахуванням граматичних та культурних особливостей мови-ціль.

— «*How many times can this family make the same mistake? Forbidding marriages... that should be allowed. Forcing others that shouldn't. Paying the consequences each time*» – «Скільки разів ця

родина може зробити одну і ту саму помилку? Забороняючи шлюби... які мали б бути дозволеними. Змушуючи інших, які цього не варто. Платити наслідки кожного разу».

Однак, часто мовні особливості та емоційні наміри англійця важко розрізнити та зрозуміти на основі слів з нечітким, неясним або приглушеним значенням та складними конструкціями, які мають на меті відволікти увагу від емоційного вираження [30, с. 49]. Наприклад, замість категоричного дієслова «want» Єлизавета вживає вислів «I'd like» (минулий час дієслова «like»), хоча обидва слова не мають негативного відтінку. При перекладі таких різних емоційних відтінків слів стає дуже складно, а навіть неможливо розрізнити.

— *«I would like to ask you to consider your response in light of the respect that my rank and office deserve, not that which my age and gender might suggest»* – «Прошу вас розглянути свою відповідь в контексті поваги, яку заслуговує моє звання та посада, а не тієї, що можуть підказувати мій вік та стать».

Мова принца Філіпа також побудована з урахуванням дистанційності та некатегоричності, але скоріше для того, щоб згладити різкі кути і проявити повагу. Наприклад, він говорить: *«Чи буде правильно у наші дні, щоб чоловік Королеви ставав перед нею на коліна, замість стояти поруч» та «Благаю зробити виключення для мене»*. У цьому випадку непряме висловлювання є яскравим прикладом типового англійського стилю мовлення. Непрямі мовленнєві акти використовуються майже всіма персонажами у будь-якій розмові. Рішучі, прямі накази та впевнені констатації характерні лише для Вінстона Черчілля, наприклад: *«Ти мусиш діяти, Ентоні! Прийшов твій час. Країна потребує молодого динамічного лідера»* [25, с. 6].

Наприклад, Венеція вміло використовує недомовленості у своєму мовленні, щоб образити чоловіків, які їй не подобаються. Саркастичним

комунікативним актом можна вважати діалог Єлизавети з Філіпом, де використовується слово з емоційним забарвленням у зворотному значенні.

Класичні ласкаві звертання представлені лише одним словом «darling»: «A few hours a week, darling» – «Декілька годин на тиждень, любий». Лайливі слова, які рідко вживаються, яскраво розфарбовують мову персонажів, наприклад: «*Я почувався, як привісник, який метушився з исторами та картинами*» [31]. Використання таких слів у мові цього персонажа надає йому низького статусу та відрізняє його від інших представників верхового світу, близьких до королеви, що робить його «білою вороною» у світі толерантності, де зазвичай прийнято приховувати власні емоції. Для глядача такий вибір мовленнєвої репрезентації робить персонажа ближчим до сучасного світу, оскільки уявити людину з таким мовленням легше в нашій реальності [11].

Мовленнєва поведінка є виявом емоцій та дій людини, що виникають у процесі спілкування і виражаються мовними та немовними засобами. Аналіз мовного матеріалу серіалу «Корона» англійською мовою та його українського перекладу показав, що для вербалізації емоційних станів персонажів використовуються вислови та терміни, які є сленговими та виражають афективність. Ці слова мають експресивне забарвлення або емоційний відтінок. Такий прийом дозволяє передати точніше емоцій.

— «*If I may say, you both are very much in love*» – «Якщо дозволите сказати, ви обидва дуже закохані».

У серіалі «Корона» рідко використовуються лайливі слова, що мають сильне емоційне забарвлення, і відсутня складна метафорика, яка часто зустрічається у художніх текстах. Найближчим до метафори у мові персонажів є порівняння та евфемізми, особливо характерні для високопоставлених членів еліти, які уникають прямого називання й оцінювання певних життєвих аспектів [34, с. 55].

Загальний висновок полягає в тому, що мова персонажів серіалу є прямишою та менш багатозначною порівняно з художнім текстом. У

серіалі персонажі не використовують багато метафор та лайливих слів для вираження своїх емоцій. Замість цього, вони використовують порівняння та евфемізми, особливо високопоставлені персонажі, які не можуть дозволити собі таку ж саму свободу мови, як звичайні люди. Ці різниці можуть бути пояснені форматом телесеріалу, де мова повинна бути більш доступною та зрозумілою для глядачів. Крім того, велика кількість діалогів у серіалі зосереджує увагу на комунікативному аспекті, а не на сюжеті.

2.3 Стратегії відтворення мовлення королівської родини Великої Британії в сучасному українському перекладі в серіалі «Корона»

Оскільки переклад серіалів та кінофільмів вимагає динамічної відповідності, більша частина змін, пов'язаних з перекладом, відбувається на рівнях морфології, словотвору та синтаксису, тобто в рамках граматичного аспекту. Як вже було вказано, в сфері емоційної лексики прийнято виділяти мовні одиниці, що передають емоції, за допомогою:

- виразного позначення або називання – всі лексичні одиниці, які називають емоційні концепти та мають у собі емоційний потенціал (сленг, афективи, слова з експресивною забарвленістю або ті, що несуть емоційну конотацію);
- різних типів опису - мовні засоби, що описують зовнішні вияви емоцій або якості;
- вирази в мові - лексичні одиниці та фразеологізми, що описують різноманітні супутні відчуття та прояви емоцій [22].

Слід зауважити, що виразні компоненти виразу не є ізольованими мовними одиницями (словами), що призводить до певних викликів у класифікації деяких прикладів.

Виразне позначення та називання (сленг, афективи, слова з експресивною забарвленістю або ті, що несуть емоційну конотацію).

Цю категорію включають також вигуки, які використовуються в різних ситуаціях. Наприклад, мова принца Філіпа у відношенні до іноземного лідера є дуже експресивною:

«*О, гляньте, у мене є цей, і цей, власне. О, Христе, у мене є також цей. Подивіться!*» – він реакціонує з емоційним натяком. Текст багатий на повтори та вигуки. Релігійний елемент оригінального вислову, представлений словами «господи», «Христе», був частково виключений і замінений антонімічним словом. Ці слова не вживаються у релігійному контексті, тому вони мають експресивну мету. Перекладач намагався передати цю експресивність, використовуючи фразу «*Чорт забирай*».

Цікаво відзначити, що в англійській мові досить часто використовуються вигуки, які асоціюються з Богом або Ісусом Христом. Це повністю відображається у мові Філіпа:

- «*My God*» – Мій Боже!
- «*Goodness*» – Матір Божа.
- «*Good God*» – О, Господи!
- «*Christ*» – Господи!
- «*God help us*» – Боже, допоможи.

Серед інших вигуків можна виділити застаріле слово «*Blimey*», що вказує на захоплення та використовується в неформальних ситуаціях. В українському перекладі це слово було вилучено. Для посилення враження також використовується архаїчне «*jolly*» у значенні «дуже»:

- «*It would've to be jolly important to distract me from getting my wings faster than anyone in British aviation history*» – «Треба, щоб це було дійсно важливо, щоб мене відволікло від того, щоб отримати крила швидше, ніж будь-хто в історії британської авіації».
- «*You did that jolly well*» – «Ти це зробив дуже добре».
- «*Although, it was jolly dusty down there*» – «Хоча там дуже багато пилу».

Також у своєму мовленні король Георг часто використовує слово «*indeed*», що є типово британським. Це слово можна почути майже у кожній серії:

- «*A very sacred promise indeed*» – «Дійсно, дуже священне обіцянка».
- «*This is indeed a sad arrival in my country*» – «Справді, це сумний приїзд до моєї країни».
- «*Who is, no doubt, very jealous indeed that I have come in his place*» – «Хто, без сумніву, дійсно заздрить, що я прийшов на його місце».
- «*Indeed he could be seen to be responsible for that crisis*» - «Справді, його можна вважати відповідальним за цю кризу».

Морфологічний аспект емоційності проявляється також у так званих індивідуальних неологізмах, або okazіоналізмах (*nonce-words*), які є унікальними словами, що виникають у мовленні комунікантів. Вони утворюються шляхом поєднання загальновідомих морфем за певними моделями словотворення. Вони завжди привертають увагу слухача та підсилюють комунікативний вплив. Ці слова не лише позначають складні поняття, а й виражають ставлення мовця до них, часто негативне. Наприклад:

«*The slippery old so-and-so's. It's rather worse than slippery, wouldn't you say? Somewhat unconstitutional*» - «Цей злий старий схоласт. Це навіть гірше, ніж просто "слизький", чи не так? Дещо неконституційно».

Проблема вираження емоцій на морфологічному рівні була досліджена в роботах вчених О. Есперсена, Г. Морчепда, І. Арнольда та інших. Вивчаючи питання емоційності, викликані лексичними засобами, О. Есперсен зазначає, що суфікс *-ish* сприяє створенню негативної оцінки, особливо коли цей суфікс додається до іменних основ: *childish*, *oldish*, *goatish*, *dullish*, *old ladyish*, а також до основи власних імен: *Leonardoish*,

Dickensish, Twainish. Ця теорія може бути проілюстрована за допомогою кінотексту:

— «*The responsibility of becoming king killed your father and I will never forgive his selfishness and weakness in passing on the burden*». – «Відповідальність за статус короля призвела до смерті твого батька, і я ніколи не просто прощу його самолюбство та слабкість перед тягарем».

Цей вираз чітко використовує суфікс *-ish* для вираження слова «самолюбство». В серіалі «Корона» Королева-мати вживає це слово, спілкуючись зі своєю донькою Єлизаветою, щоб підкреслити своє незадоволення та роздратування. Вищі верстви суспільства Великобританії, як правило, були обмежені у вираженні емоцій. Вони зобов'язані були залишатися стриманими та проявляти свої почуття тільки у випадках критичних ситуацій, як це можна побачити тут [18].

Часто слова-підсилювачі використовуються в різних ситуаціях, від ввічливості до вираження нудьги від подій, що переживають герої, або від страху. Слова такі як «*very*», «*deeply*», «*exactly*» тощо:

— «*My husband and I are deeply touched by our welcome here*» – «Мій чоловік і я глибоко рухаємося вашою ласкою тут» (вдячність).

— «*Are those for me? Thank you very much*» – «Це для мене? Дуже дякую» (ввічливість).

— «*How was it done last time? Then let's do it exactly the same way again*» – «Як це було зроблено минулого разу? Тоді давайте зробимо це точно так само» (нудьга).

— «*Should not we get her started now? The ground seems terribly close*» – «Чи не пора запустити її зараз? Земля здається дуже близько» (страх).

- «*I am furiously mad that you are not here with me as you ought by right to be*» – «Я дуже сердитий, що ти не тут зі мною, як тобі і належить» (гнів).
- «*Well, I wouldn't be unduly concerned about the man's pneumatics*» – «Ну, я б надто не хвилювався через пневматику цього чоловіка».
- «*Would it be terribly unconstitutional of me to say how happy I am?*» – «Чи буде дуже неконституційно з моєї сторони сказати, наскільки я щасливий?» (радість).
- «*Must you really smoke? You know how I hate it*» – «Чи справді тобі потрібно курити? Ти ж знаєш, як я це ненавиджу» (роздратування, прохання).
- «*Pity. Because I love it so very much*» – «Шкода. Тому що я дуже це люблю» (жаль).

Емоція тривоги.

- «*Don't be concerned if you receive no response*». – «Не хвилюйтеся, якщо не отримаєте жодної відповіді».
- «*Unfortunately, I'm occupied with arranging a state banquet, so if it's possible to wait until later... I believe that when you hear it, you'll understand my sense of urgency*». – «На жаль, я зараз зайнятий організацією державного банкету, тому якщо це можна відкласти до пізніше... Я вважаю, що коли ви почуєте це, ви сприймете мою поспішність».

Загалом, частотність вживання підсилюючих слів з позитивним значенням перевищує вживання слів з негативним значенням:

- «*That was wonderful*» – «Це було дуже чудово» – зауважує Філіп після польоту на літаку.

Проте король Георг, замість нейтральних синонімів, використовує емоційно забарвлене «*Murder*», щоб вказати на причетність свого брата до його нещасної долі:

— «*That person was murdered by his elder brother... when he abdicated*» – «Цю людину вбив мій старший брат... коли він відмовився від трону».

Але часто англійці виражають свої емоційні наміри досить неявно і складно відрізнити за словами з розмитим, нечітким, приглушеним значенням та складними конструкціями, які мають за мету відволікти увагу від емоційної складової. Наприклад, замість сильного дієслова «want», Єлизавета віддає перевагу вислову «I'd like», хоча перше з них не має негативної конотації:

— «*I'd like you to come aboard my Coronation Committee*» – «Мені б хотілося, щоб ви стали членом Комітету Коронації».

— «*I was just thinking how I'd like us to spend more time together*» – «Мені прийшло на думку, як би мені хотілося, щоб ми проводили більше часу разом».

Переклад цих різних емоційних відтінків слів є дуже вимогливим завданням, і часто навіть неможливим в розрізненні. Варто звернути увагу на конструкцію другого висловлювання – перші п'ять слів майже не несуть значущості, проте безліч висловлювань Єлизавети ґрунтуються на словах, які виражають її невпевненість в собі. Часто слово «would» використовується як пом'якшувальний вислів:

— «*I'd be interested to hear the PM's views regarding the chances for recovery*» – «Я був би зацікавлений почути думку Прем'єр-міністра щодо шансів на відновлення».

— «*Albert Windsor would dearly love to say to his old friend, Winston Churchill...*» – «Альберт Віндзор із задоволенням би сказав своєму старому другу Вінстону Черчіллю».

Мова Філіпа також будується відповідним чином, проте з метою згладження різких кутів та вираження поваги:

— «*Whether it was right in this day and age that the Queen's consort, her husband, should kneel to her rather than stand beside her*» –

«Чи правильно в цей час і віці, щоб чоловік Королеви, її чоловік, ставав на коліна перед нею, а не стояв поруч».

Проте важливо відзначити, що іншим персонажам теж властиве використання непрямих мовних актів у будь-якій розмові. Рішучі та прямі накази або впевнені констатації є характерними саме для Черчілля, наприклад:

— «*You must act, Anthony! This is your time. The country needs a younger, more dynamic man*» – «Тобі потрібно діяти, Ентоні! Це твій час. Країні потрібен молодий, динамічний лідер».

Також Венеція майстерно використовує замасковану мову, щоб образити чоловіків свого часу:

— «*Oh, you mean going to the Lamb and Flag with you, sitting at the bar, twinkling our ankles at every unremarkable young man in the room. Then letting those men buy us drinks for us to bring them home, only to have their unremarkability confirmed to us again?*» – «О, ти маєш на увазі піти до "Lamb and Flag" з тобою, сидіти за баром, кокетувати з ногами перед кожним непримітним юнаком у кімнаті. Потім дозволити цим чоловікам купити нам напої, щоб ми привели їх додому, тільки для того, щоб їхня непримітність знову підтвердилася для нас?»

Саркастичним комунікативним актом можна також назвати діалог між Єлизаветою та Філіпом, де Філіп використовує слово з емоційно забарвленим значенням в зворотному сенсі:

— «*Oh, in the same flattering way you asked me to redecorate Clarence House?*» – «О, в тому ж лестощівському дусі, яким ти просив мене передекрасити Клеренс Хаус?».

Класичні вирази ласкавості вживаються в різних варіаціях. В одному випадку ми бачимо використання слова «*darling*»:

— «*A few hours a week, darling*».

— «*Not secrets, darling. Memories, precious memories*».

— «*My dearest, darling one ...*».

— «*My own darling sweetheart*».

— «*I adore you, my sweetheart*».

Ці вирази допомагають звуку мовлення більш розмаїтим та виразним.

Мову персонажів яскраво розфарбовують рідкісні лайливі слова. Так, у висловлюванні Філіпа виявляється роздратування через використання емоційно забарвленого слова «*sissy*» (про відчуття слабкості):

— «*I felt like a sissy. Fussing about curtain fabrics and paint charts*».

Це слово створює звуковий акцент і підсилює виразність емоцій.

Саме мова Філіпа є більш емоційно насиченою, включаючи і лайливі слова, в порівнянні з іншими персонажами. Його специфічний вибір слів вирізняє його з-поміж інших персонажів, які більше приховують свої емоції. Це робить його більш схожим на сучасного людину, адаптованого до сучасного світу, де висловлення емоцій є більш прийнятним.

У контексті перекладу, використовуючи менш вживане слово «байстрюки», можна передати схожу інтенцію героя і зберегти тон кінотексту, при цьому враховуючи культурні особливості та обмеження телебачення. Це допомагає зберегти суть діалогу та виразність мовлення персонажа.

Крім цього, він використовує прикметник *bloody* як пом'якшено-лайливе слово:

— «*When I got married, my in-laws made me marshal of the Royal Air Force, as a result, I'm the most senior airman in the country and I can not bloody well fly*» – «Після одруження тесть зробив мене маршалом Королівських повітряних сил, в результаті у мене найвище в країні військове звання, а я навіть не можу літати».

— «*You're a bloody idiot*». – «Ти неймовірний бевзь».

— «*Not bloody bad, Charles*». – «До біса непогано, хлопче!».

— «*You're making it bloody hard going out of this collar!*» – «Заради Бога, Джеймсе! Скільки можна возитися з тим коміром?».

Отже, переклад кіно та серіалів є складним завданням, особливо коли мовні аспекти емоційної лексики потрібні в контексті динамічної ситуації. У таких випадках зміни у перекладі відбуваються на рівні морфології, словотвору та синтаксису. Під час перекладу британського серіалу «Корона» особливу увагу звертають на лексичні одиниці, які виражають емоційні концепти, такі як сленг, афективи, емоційно забарвлені слова та фрази. Морфологічний аспект емотивності може проявлятися у новоутворених словах (наприклад, індивідуальні неологізми), які є унікальними та можуть викликати особливу увагу слухача, посилюючи комунікативний вплив. Англійці часто виражають свої емоційні наміри досить неявно, використовуючи слова з розмитими значеннями або складними конструкціями, що робить їх розрізнення більш важким.

Висновки до розділу 2

У даному розділі дослідження було розглянуто особливості мовлення членів королівської родини Великої Британії в оригінальному серіалі «Корона» та їх відтворення в сучасному українському перекладі. Аналіз мовлення героїв дозволив виявити ряд характерних рис та стратегій, які використовуються для створення ефективного образу членів королівської родини та передачі їхньої соціальної позиції та емоційних станів.

У результаті аналізу було виявлено, що в мовленні королівських персонажів серіалу значущу роль відіграє використання формальної мовної поведінки, що відзначає їх соціальний статус та виокремлює їхній

розмовний стиль. Вони вживають формальні мовні засоби та граматичні конструкції, що підкреслюють їхню вищість та авторитетність.

Однак важливу роль у репрезентації персонажів відіграє також використання емоційно забарвлених слів та виразів, які надають тексту емоційну насиченість. В особливий спосіб це відображається в мові Філіпа, який використовує лайливі слова та емоційно забарвлені вирази, що надають йому більш близький до сучасного способу висловлювання.

Стратегії відтворення мовлення королівської родини в українському перекладі серіалу «Корона» ретельно підібрані перекладачем для того, щоб вони відтворювали не лише лінгвістичний аспект мовлення, але й соціокультурний контекст та емоційний забарвлення оригіналу. Це дозволяє українському глядачеві належним чином сприймати та розуміти поведінку героїв, а також їхні емоційні стани.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Мовленнєва поведінка – це емоції та дії людини, що зумовлені ситуацією спілкування, виражені мовними та невербальними засобами. Аналіз оригінального мовленнєвого матеріалу серіалу «Корона» англійською мовою та українського перекладу показав, що для вербалізації емоційних станів персонажів використовуються позначення та назви, що є сленговими, афективними словами. Ці слова мають експресивне забарвлення або мають емоційний відтінок. Такий прийом дозволяє передати більш точно емоційний стан персонажа та зрозуміти його реакцію на події в серіалі.

Крім того, у кіноподії багато уваги приділяється опису міміки, жестів, голосу та особливостей мови суб'єкта. Це допомагає глядачеві краще зрозуміти емоції та настрій персонажа, адже такі елементи є важливою складовою не тільки в серіалі, але й у звичайному мовленні.

У серіалі «Корона» використовуються обмаль лайливих слів, що несуть яскраве емоційне забарвлення, і майже відсутня метафоризація, яка є характерною для художнього тексту. Найближчим до метафори в мові персонажів є порівняння та евфемізми, яскраво виражені у мовленнєвій поведінці еліти, яка не може дозволити собі такої розкоші, як пряме називання й оцінювання деяких життєвих понять.

У наукових дослідженнях емотивності та емоцій важливу роль завжди грав міжкультурний або емоційний концепт. Відмінною рисою англійців можна назвати стриманість, холоднокровність, про яку часто говорять їхні іноземні співрозмовники. Ця риса має прямий вплив на прояв емоцій. Комплімент часто є лише проявом комунікативної стратегії зі встановлення контакту зі співрозмовником. Вживання лайливих слів є індикатором розслабленості англійця в компанії. Разом з тим вживання неполіткоректних слів найчастіше відбувається в ситуаціях вираження

гніву і невдоволення. Багато слів, що позначають емоційність, несуть негативну конотацію.

Спираючись на поставлені завдання:

1. В даному дослідженні було вивчено поняття та зміст мовленнєвої поведінки, зокрема її роль у вивченні культурного контексту. Мовленнєва поведінка виявилася ключовим аспектом комунікації, що включає в себе не лише мовні засоби, але й невербальні елементи спілкування, такі як жести, міміка та інтонація. Вивчення цього явища дозволяє краще розуміти способи взаємодії між мовцями, а також їхні соціальні та емоційні стани.
2. Аналіз лінгвістичної ситуації у Великій Британії дозволив виявити різноманітність мовних варіантів та діалектів, що виникають під впливом різних культурних, історичних та географічних факторів. Важливу роль у цьому процесі відіграють регіональні діалекти, які відображають не лише мовні відмінності, але й соціальну та культурну ідентичність різних регіонів.
3. Розгляд серіалу "Корона" як джерела дослідження мовленнєвої поведінки королівської родини дозволив проаналізувати стратегії використання мовних засобів для створення образів персонажів. У мовленні членів королівської родини виявлено використання формальної мовної поведінки для вираження соціального статусу та авторитету.
4. Вивчення мовленнєвої поведінки королівської родини в сучасному українському перекладі серіалу "Корона" показало важливість правильного відтворення не лише лінгвістичних аспектів, але й культурних та емоційних нюансів. Перекладач вдалим чином відтворює мовленнєвий стиль та емоційне забарвлення оригінальних висловлювань.
5. Порівняльний аналіз мовленнєвої поведінки членів королівської родини в оригіналі та в українському перекладі "Корони" показав,

що відтворення мовлення персонажів є важливим аспектом перекладу та допомагає передати їхній характер, соціальну позицію та емоційний стан.

6. Враховуючи вищенаведене, важливо визначити, що відтворення мовленнєвої поведінки королівської родини українським перекладачем має суттєве значення для збереження культурних, соціальних та емоційних аспектів оригіналу. Сучасний український глядач може належним чином сприймати та розуміти мовленнєву поведінку персонажів завдяки вдалим перекладацьким стратегіям.

Все вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що мова персонажів серіалу є більш прямою і не такою багатошаровою, як у художньому тексті. У серіалі персонажі не використовують багато метафор і лайливих слів, які можуть виразити їхні емоції. Замість цього, персонажі використовують порівняння та евфемізми, особливо високопоставлені персонажі, які не можуть дозволити собі таку ж саму свободу мови, як звичайні люди. Ці відмінності можуть бути пояснені різницею форматів кінопродукції: в телесеріалі мова повинна бути більш доступною та зрозумілою для глядачів. Крім того, наявність великої кількості діалогів фокусує увагу адресата на комунікативному, а не на сюжетному аспекті

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баркарь Ю. Мова й культура у взаємодії: підходи до вирішення проблеми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2014. №10. С. 182-184.
2. Бініон М. Мова глобалізації. Англійська як інструмент «м'якої сили» Великої Британії. *Український тиждень*. 2013. №39. С. 10-14.
3. Винославська О., Бреусенко-Кузнецов О., Зливков В. Психологія : навчальний посібник. Київ : ІНК ОС, 2005. 352 с.
4. Герасимова О. Генезис теорій взаємного впливу мови, культури та суспільства. *Держава і суспільство*. 2011. №3. С. 203-209.
5. Демків Ю. Англійська літературна мова та її територіальні діалекти: компаративний аналіз. *Молодий вчений*. 2017. №4. С. 73-76.
6. Жданенко С. Соціальна комунікація в умовах інформаційного суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2016. № 1(28). С. 36-48.
7. Жовніренко Я. Визначення терміна мовна ситуація в лінгвістичній енциклопедичній літературі. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство*. 2013. №19. С. 52-57.
8. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни : у 4 т. Том 3 : П – С. Донецьк : ДонНУ, 2012. 426 с.
9. Казакевич О. Мовна асиміляція корінних народів Британських островів у ХІХ ст. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2017. № 48. С. 283-286.
10. Казакевич Г. Дослідження мовного та культурного простору стародавньої Британії (рецензія на книгу «Мовно-культурний простір стародавньої Британії і субстратна передісторія англійської мови» / Г.В. Казакевич, М.А. Болобан, Ю.Л. Мосенкіс,

- Д.І. Переверзєв, Р.І. Синишин. Київ; Умань). *Етнічна історія народів Європи*. 2009. № 29. С. 144-147.
11. Калита А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання. Київ : КДЛУ, 2001. С. 24-37.
 12. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури : у 2-х ч. Вінниця : Нова Книга, 2001. Ч. II : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. 302 с.
 13. Коломієць Л. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу : монографія. Київ : Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2004. 522 с.
 14. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
 15. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С.Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
 16. Кузенко Г. Емоціональні висловлювання як об'єкт наукових досліджень. *Стан та перспективи розвитку новітніх науково-освітніх комп'ютерних технологій: Матеріали науково-практичної конференції*. Миколаїв: Видво МДГУ ім. Петра Могили, 2003. С. 110 - 118.
 17. Мартинова О. Особливості вираження емоційних станів персонажів сучасної англійської літератури невербальними засобами. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/867/1/04momlnz.pdf>.
 18. Мацько Л. Українська мова в освітньому просторі : навчальний посібник. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
 19. Микола Лукаш: Моцарт українського перекладу: біографічно-бібліографічний та мистецький нарис. Вінниця : Нова книга, 2009. 445 .
 20. Михальчук О. «Мовна поведінка» як категорія української соціолінгвістики. *Мова і суспільство*. 2014. Випуск 5. С. 28-39.

21. Морозова І. Когнітивно-інтелектуальний рівень мовця крізь призму гештальт-аналізу. *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному поліетнічному суспільстві : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 вересня 2018 р.* Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2018. С. 80-83.
22. Морозова І. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній англійській мові : монографія. Одеса : Друкарський дім, 2009. 384 с.
23. Невербальне спілкування. URL : http://pidruchniki.com.ua/16990619/menedzhment/neverbalne_spilkuvanpu.
24. Нікітюк М. Британська англійська мова та її діалекти. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації. *System of University Library*. 2015. С. 24-29.
25. Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи : колективна монографія. Вінниця : Нова книга, 2013. 568 с.
26. Пожарицька О. Авторський концепт позитивності у мовленнєвому портреті головного героя: комунікативно-парадигматичний аналіз (на матеріалі англomовних романів жанру «вестерн») : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови» ; ОНУ ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2014. 244 с.
27. Пожарицька О. Мовленнєвий портрет головного героя як вираження авторського початку у творі. URL : <https://www.sworld.com.ua/index.php/c113-10/16286-c113-114>.
28. Самохіна В. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США (текстуальний та дискурсивний аспекти): автореф. дис. ... доктора філол. наук: спец. 10. 02. 04. Київ, 2010. 36 с.

29. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
30. Семенюк О., Паращук В. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 460 с.
31. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ : Факт – Наш час, 2006. 344 с.
32. Тимошенко Т., Гречихіна Н. Дослідження відмінностей між британським та американським варіантами англійської мови. *Вісник Кіровоградського національного технічного університету*. 2010. Вип. 10, ч. 2. С. 268-271.
33. Хом'як І. Зв'язок у вивченні орфографії з іструктурними рівнями української мови: навч.-методич. посібник. Остріг : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2011. 124 с.
34. Чередниченко О. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
35. Шонь О. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американському короткому оповіданні: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10. 02. 04. Львів, 2003. 20 с.
36. Яворська Г. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: Мова, культура, влада : монографія. Київ : ВІПОЛ, 2000. 288 с.
37. Bassnett S., Lefevere A. *Constructing Cultures: Essays on Literary Translation*. Clevedon : Multilingual Matters, 1998. 143 p.
38. Chambers 21st Century Dictionary URL : www.chambers.co.uk/dictionaries/the-chambers.
39. Fox K. *Watching the English: The Rules of Hidden English Behaviour*. Ldn: Hodder & Stoughton, 2014. 592 p.
40. Harashchuk L. (2014). *Leksyko-semantychni zasoby vyrazhennia prychnyn, shcho vyklykaiut pochuttia radosti v anhliiskii movi*. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/12043>.
41. Hymes D. *Linguistic Method in Ethnography. Method and Theory in a Linguistics*, The Hague. 1970. P. 251-272.

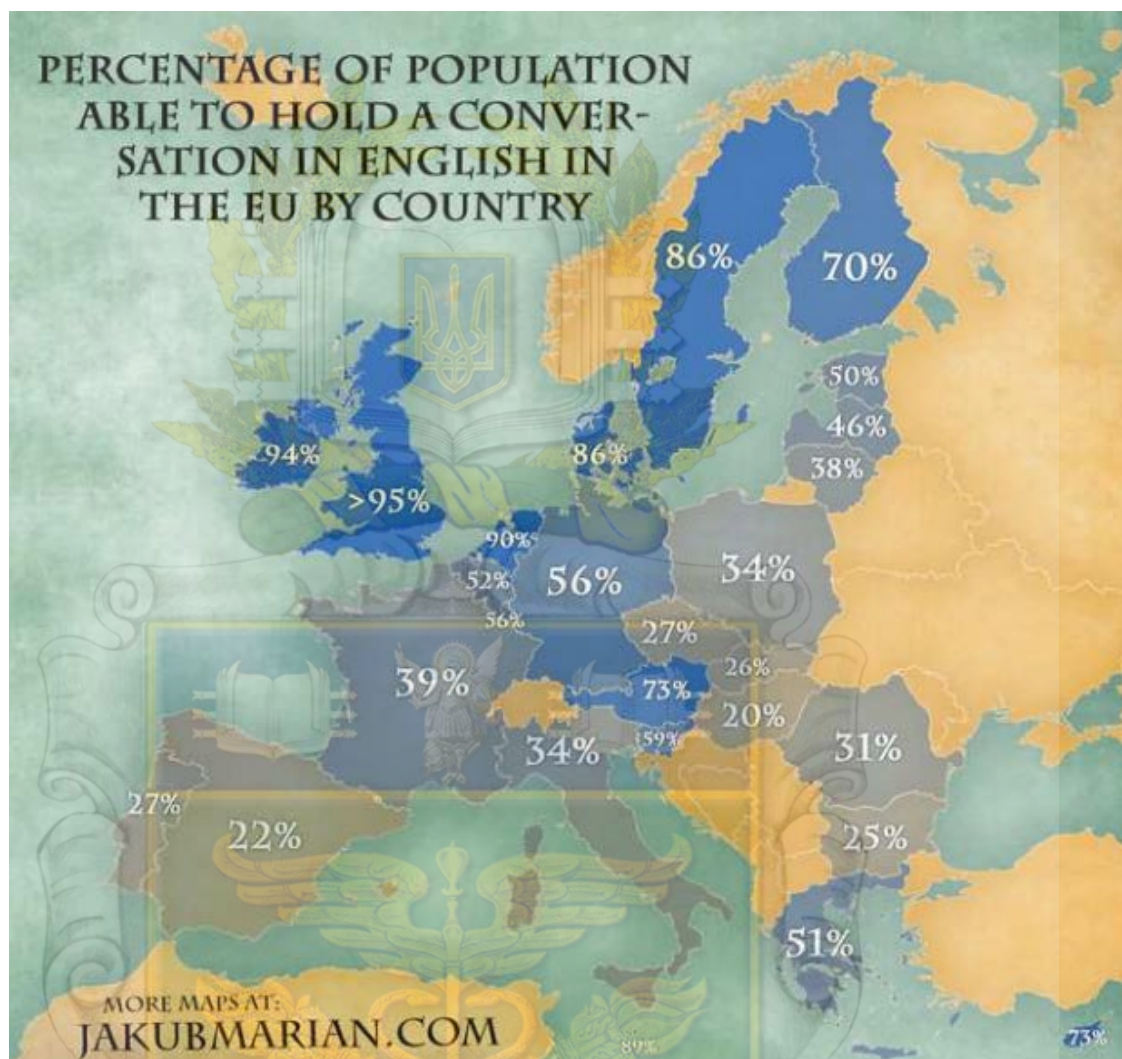
42. Lefevere A. Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame. London, New York : Routledge, 1992. 176 p.
43. Newmark P. Textbook of Translation. London, New York : PrenticeHall, 1988. 292 p.
44. Pozharytska O., Volchok N. Language and Speech Personalities through the Prism of Modern Scientific Research. *Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. Perfect Publishing.* Vancouver, Canada. 2020. P. 781-784.
45. Quirk R. The use of English. London : St. Martin's Press, 1962. 285 p.
46. Revealed: The language map of England which shows where up to 40% of people say English is not their mother tongue. URL : <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2270638/Revealed-The-language-mapEngland-shows-40-people-say-English-mother-tongue.html>.
47. Routledge Encyclopedia of Translation Studies / edited by M. Baker, assisted by Kirsten Malmkjær. London, New York : Routledge, 2001. 691 p.
48. Seleskovitch D., Lederer M. Interpreter pour traduire. 3th ed. Paris : Didier Erudition, 1993. 311 p.
49. Shalman T. Formation of information space of the UK in the late 80's - early 90-ies of the XX century. *British History and Culture*. 2013. №14. P. 116-120.
50. Shaw B. Pygmalion. London : Dover Publications, 1994. 134 p.
51. The Crown Scripts. URL : <https://8flix.com/transcripts/the-crown/season-1-4786824/tt4786824s1-dialoguetranscripts/>.
52. The Translation Studies Reader / ed. by L. Venuti. London, New York : Routledge, 2000. 524 p.
53. Thurlow C., Adam J. Introducing elite discourse: the rhetorics of status, privilege, and power. *Social Semiotics*. 2017. № 27:3. P. 243-254.
54. Trudgill P. Dialects in Contact. Oxford : Blackwell, 1986. 174 p.

55. Venuti L. Strategies of translation. *Encyclopedia of Translation Studies*. London, New York : Routledge, 2001. P. 240-244.
56. Venuti L. The Translator's Invisibility. A history of Translation. London, New York : Routledge, 2004. 353 p.
57. Venuti L. Translation, History, Narrative. *Meta: Translators' Journal*. 2005. Vol. 50, № 3. P. 800-816.
58. Warner W. Social Class in America, The Evaluation of Status, a Manual of Procedure for the Measurement of Social Status. New York : Harper Collins, 1969. 276 p.
59. Wodak R. Political Roles and Images. UK., Ldn : William Clowes Ltd, 2017. 214 p.
60. Yglesias M. 25 Maps about English. URL : <https://inspired.com.ua/creative/25-maps-about-english/>.

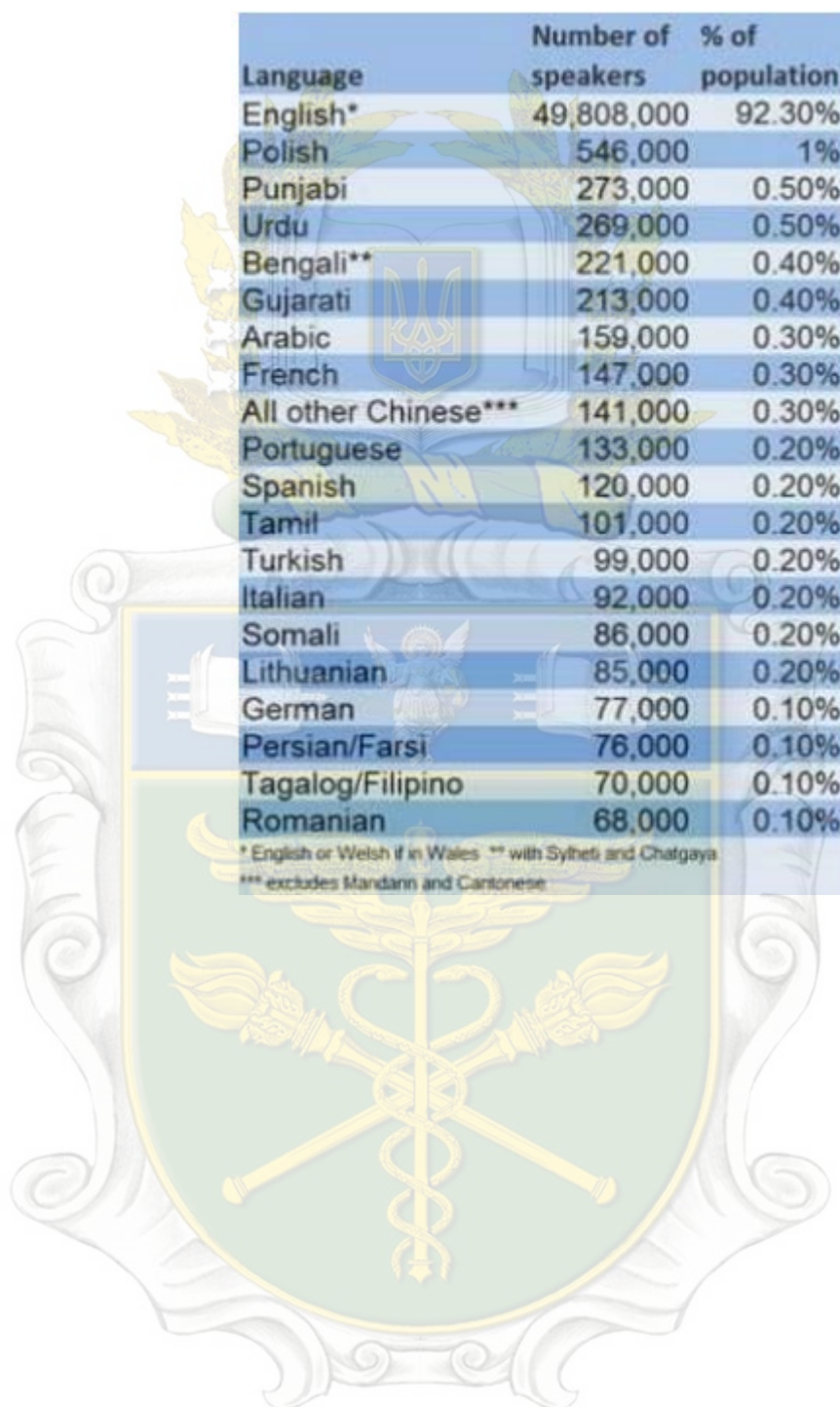
ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Поширення мов на території Сполученого Королівства

Language	Number of speakers	% of population
English*	49,808,000	92.30%
Polish	546,000	1%
Punjabi	273,000	0.50%
Urdu	269,000	0.50%
Bengali**	221,000	0.40%
Gujarati	213,000	0.40%
Arabic	159,000	0.30%
French	147,000	0.30%
All other Chinese***	141,000	0.30%
Portuguese	133,000	0.20%
Spanish	120,000	0.20%
Tamil	101,000	0.20%
Turkish	99,000	0.20%
Italian	92,000	0.20%
Somali	86,000	0.20%
Lithuanian	85,000	0.20%
German	77,000	0.10%
Persian/Farsi	76,000	0.10%
Tagalog/Filipino	70,000	0.10%
Romanian	68,000	0.10%

* English or Welsh if in Wales ** with Sylheti and Chatgaya
*** excludes Mandarin and Cantonese